

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 386/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval prijatú sťažnosť A-TIS, a. s., P., zastúpenej advokátkou JUDr. E. P., P., namietajúcu porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 194/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A-TIS, a. s., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 194/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 194/97 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietahov.

3. A-TIS, a. s., p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov j e p o v i n n ý uhradiť A-TIS, a. s., trovy konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsať dva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne JUDr. E. P., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 386/04-10 z 1. decembra 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť A-TIS, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Cb 194/97.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 20. januára 2005 k priebehu konania okrem iného uviedol:

«Poukazujeme na to, že priet'ahy vo veci spôsobil sčasti sťažovateľ, keď so žalobou nepredložil všetky listinné dôkazy a na jeho žiadosť bolo odročené aj pojednávanie zo dňa 27. 4. 2001 za účelom mimosúdnej dohody, avšak výsledok bol oznámený súdu až dňa 23. 11. 2001.

Súd vo veci konal priebežne, v časových intervaloch zodpovedajúcich pracovnej zaťažnosti sudcu. Sudca postupoval v súlade s procesnými predpismi, v snahe čo najskôr vec meritórne rozhodnúť.

K predĺženiu konania došlo aj v dôsledku znaleckého dokazovania, pretože ide o skutkovo aj právne zložitú vec, nakoľko predmetom konania je zaplatenie ceny diela, ktorého vadnosť vykonania žalovaný namietal, čo muselo byť riešené pribratím znalca.

Postupom Okresného súdu Prešov v právnej veci 18 Cb 194/97 nedošlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa A-TIS, a. s. P. zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy SR na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (...).

Úkony súdu

- dňa 14. 10. 1996 - platobný rozkaz č. k. 1 Rob 2546/96-20*
- dňa 24. XI. 1997 - odpor žalovaného proti platobnému rozkazu doručený právnej zástupkyňi žalobcu*
- dňa 26. 11. 1997 - spis preradený do registra „Cb“*
- dňa 13. 1. 1998 - právna zástupkyňa žalobcu vyzvaná na zaslanie rovnopisu vyjadrenia k odporu, ako aj plnomocenstva k zastupovaniu vo veci, právna zástupkyňa žalobcu zároveň vyzvaná na vyjadrenie sa k listinným dôkazom*
- dňa 30. 1. 1998 - rovnopis vyjadrenia právnej zástupkyne žalobcu zaslaný na vyjadrenie právneho zástupcovi žalovaného*
- dňa 1. 7. 1999 - prerozdelenie veci podľa § 2 Spravovacieho poriadku*
- dňa 19. 10. 1999 - rovnopis vyjadrenia žalovaného zaslaný na vyjadrenie právnej zástupkyňi žalobcu*
- dňa 16. 5. 2000 - nariadený termín pojednávania na deň 12. 7. 2000*
- dňa 16. 7. 2000 - pojednávanie vo veci samej, ktoré bolo odročené na deň 6. 10. 2000 za účelom opätovného predvolania žalovaného a svedkov*
- dňa 6. 10. 2000 - pojednávanie vo veci samej, ktoré bolo odročené na deň 24. 11. 2000 za účelom opätovného predvolania svedka A. P. (právnej zástupkyňi žalobcu bola uložená povinnosť doložiť stavebný denník s príslušnou technickou dokumentáciou diela a právneho zástupcovi žalovaného presnú špecifikáciu nárokov, ktoré uplatňuje na započítanie voči pohľadávke žalobcu spolu s listinnými dôkazmi.)*
- dňa 24. 11. 2000 - pojednávanie vo veci samej, ktoré bolo odročené na termín 19. 1. 2001 za účelom opätovného predvolania svedka A. P. (právnej zástupkyňi žalobcu bola uložená povinnosť predložiť projektovú dokumentáciu ohľadne dvojgaráže, prípadne ďalšie listinné*

dôkazy ohľadne predmetného diela a právnenému zástupcovi žalovaného povinnosť predložiť špecifikáciu zmluvnej pokuty a zľavy z ceny diela a zabezpečiť projektovú dokumentáciu dvojgaráže

- dňa 19. 1. 2001 - pojednávanie vo veci samej - odročené na deň 28. 02. 2001 za účelom vyžiadania projektovej a technickej dokumentácie k stavebnému povoleniu č. ŽP ŠSS 1160/94 na stavbu „dvojgaráž a skladovacie priestory“ od Okresného úradu – odbor životného prostredia a taktiež za účelom podania stanoviska

- dňa 28. 2. 2001 - pojednávanie vo veci samej - odročené na deň 27. 4. 2001 za účelom opätovného predvolania účastníkov konania (odročené z dôvodu ospravedlnenia právnej zástupkyne žalobcu z dôvodu čerpania dovolenky)

- dňa 27. 4. 2001 - pojednávanie vo veci samej, ktoré bolo odročené za účelom rokovania o mimosúdnom urovnaní sporu (odročené na žiadosť právnej zástupkyne žalobcu)

- dňa 27. 6. 2001 - výzva adresovaná právnej zástupkyňi žalobcu, aby súdu oznámila, či došlo k uzavretiu mimosúdnej dohody

- dňa 27. 9. 2001 - opätovná výzva právnej zástupkyňi žalobcu, aby oznámila, či došlo k uzatvoreniu mimosúdnej dohody

- dňa 19. 9. 2002 - nariadené pojednávanie na deň 6. 12. 2002

- dňa 6. 12. 2002 - pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania na termín 31. 1. 2003 (odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu žalovaného)

- dňa 31. 1. 2003 - pojednávanie vo veci samej, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania

- dňa 13. 2. 2003 - uznesenie o ustanovení znalca Ing. I. V.

- dňa 19. 3. 2004 - uznesenie o odvolaní znalca Ing. I. V. a ustanovení nového znalca Ing. J. M.

- dňa 5. 5. 2004 - spis predložený znalcovi za účelom vypracovania znaleckého posudku

- dňa 24. 11. 2004 - urgencia vypracovania znaleckého posudku

- dňa 14. 1. 2005 - predložený znalecký posudok

- dňa 17. 1. 2005 - znalecké posudky zasielané na vyjadrenie právnym zástupcom účastníkov konania.»

Úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov. Okrem toho zistil tieto skutočnosti:

Dňa 26. novembra 1997 okresný súd zaslal vyjadrenie právneho zástupcu žalovaného (odpor) na vyjadrenie právnej zástupkyňi sťažovateľky, ktorá 11. decembra 1997 doručila okresnému súdu vyjadrenie k odporu.

V dobe od 27. apríla 2001 do septembra 2001 právna zástupkyňa sťažovateľky trikrát žiadala o predĺženie lehoty na podanie správy o mimosúdnom rokovaní medzi účastníkmi konania a okresný súd jej vždy vyhovel.

Prvé pojednávanie vo veci sa konalo nie 16. júla 2000, ako sa uvádza vo vyjadrení okresného súdu k sťažnosti, ale 12. júla 2000.

Sťažovateľka v stanovisku z 29. januára 2005 k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že k návrhu predložila všetky listinné dôkazy, vyjadrenia a dôkazný materiál, ktoré boli potrebné pre rozhodnutie veci, a podaním zo 4. februára 2003 predložila okresnému súdu návrh na „*čiasťočné rozhodnutie vo veci a na vylúčenie veci o zaplatenie 63.480,- Sk na samostatné konanie, návrh na vykonanie dokazovania a tiež návrh na vydanie uznesenia o ustanovení znalca (...)*“.

Napriek týmto skutočnostiam Okresný súd v Prešove vo veci čiastočne nerozhodol a nevydal uznesenie o ustanovení znalca na znalecké dokazovanie“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 18 Cb 194/97 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...”.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (napr. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03 a II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným rozhodnutím. K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02 a IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Ústavný súd pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu podľa troch označených základných kritérií dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je nárok na zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom za dodávku stavebných prác vykonaných na základe zmluvy o dielo. Vec nie je možné hodnotiť ako právne zložitú. Ide o problematiku, ktorá je upravená predovšetkým príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka a subsidiárne sa na riešenie otázok, ktoré nie je možné riešiť podľa ustanovení tohto zákona, použijú predpisy občianskeho práva (§ 1 ods. 2 Obchodného zákonníka). Aplikácia týchto predpisov je ustálená

aj v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov. Preto ústavný súd obranu okresného súdu, že ide o právne zložitú vec, neakceptoval. Ústavný súd pripustil určitú skutkovú zložitost' veci, pretože počas konania bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie. Ústavný súd však konštatuje, že žiadna skutková zložitost' veci nemôže ospravedlniť doterajšiu celkovú dĺžku tohto konania.

2. Pokiaľ ide o hodnotenie správania s'ťažovateľky v konaní pred okresným súdom, ústavný súd akceptoval vyjadrenie okresného súdu, že samotná s'ťažovateľka čiastočne prispela k zbytočným priet'ahom tým, že na pojednávaní 27. apríla 2001 podala návrh na odročenie pojednávania za účelom uzavretia mimosúdnej dohody medzi účastníkmi konania. Podľa zistenia ústavného súdu s'ťažovateľka nedodržala lehotu stanovenú okresným súdom (60 dní) a trikrát žiadala okresný súd o jej predĺženie. Vyjadrenie, že k uzavretiu mimosúdnej dohody medzi účastníkmi konania nedošlo, predložila okresnému súdu až 23. novembra 2001.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky, bol postup okresného súdu.

Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť je konkretizovaná najmä v § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, a ďalej v § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd konštatuje, že v konaní okresného súdu sa vyskytli v určitom období zbytočné priet'ahy, v určitom období bolo jeho konanie málo efektívne a minulo sa svojmu

účinku. Okresný súd určil 8 termínov pojednávania, vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov a svedkov, pritom však nerešpektoval zásadu hospodárnosti konania.

Ústavný súd zistil, že k zbytočným prieťahom došlo najmä nečinnosťou okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 30. januára 1998, keď okresný súd vyjadrenie právnej zástupkyne sťažovateľky zaslal na vyjadrenie právneho zástupcovi žalovaného, do 19. októbra 1999, keď okresný súd vyjadrenie právneho zástupcu žalovaného zaslal na vyjadrenie právnej zástupkyne sťažovateľky (nečinnosť takmer 21 mesiacov), a od tohto termínu do 16. mája 2000, keď určil termín pojednávania na 12. júl 2000 (nečinnosť takmer 7 mesiacov). Ako zbytočné prieťahy je možné vyhodnotiť aj obdobie od 27. septembra 2001, keď okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby oznámila, či došlo k uzavretiu mimosúdnej dohody medzi účastníkmi konania, do 19. septembra 2002, keď okresný súd určil termín pojednávania na 6. december 2002 (nečinnosť 12 mesiacov), a tiež od 31. januára 2003, keď okresný súd odročil pojednávanie za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, do 13. februára 2004, keď vypracoval uznesenie o ustanovení znalca (nečinnosť takmer 13 mesiacov). Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení síce uviedol, že predmetné uznesenie bolo vydané 13. februára 2003, ale ako to vyplýva z čísla listu 135a spisu okresného súdu bolo „uznesenie o ustanovení znalca nadiktované na kazete“ 13. februára 2004, odpísané bolo 19. februára 2004 a doručené účastníkom 27. februára 2004.

Okrem toho ústavný súd zistil, že postup okresného súdu bol tiež nesústreďený a neefektívny. Výsledkom nesústreďenej a neefektívnej činnosti okresného súdu, ktorá spôsobila zbytočné prieťahy, je to, že okresný súd zaslal 5. mája 2004 znalcovi spis za účelom vypracovania znaleckého posudku, a to v lehote 40 dní. Posudok mu nebol v stanovenej lehote predložený a urgenciu znalcovi, aby predložil uvedený posudok, vypracoval až 24. novembra 2004, teda po 5 mesiacoch od uplynutia lehoty na jeho vypracovanie. Znalecký posudok bol predložený okresnému súdu 14. januára 2005, teda takmer po dvoch rokoch od pojednávania, ktoré bolo za tým účelom odročené. Obdobie znaleckého dokazovania je podľa názoru ústavného súdu obdobím neefektívnej

a nesústredenej práce okresného súdu, pretože v tomto období okresný súd neurobil nič pre odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľky.

Takisto okresný súd sa dosiaľ nezaoberal ani návrhom právnej zástupkyne sťažovateľky zo 4. februára 2003.

Ústavný súd konštatoval, že prebiehajúce konanie je na súde prvého stupňa stále na začiatku, bez rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania návrhu uplynula doba viac ako 8 rokov. Táto zdlhavosť konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedliteľná.

Vychádzajúc z týchto skutkových poznatkov a právneho hodnotenia ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 18 Cb 194/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súde, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza účastník domáhajúci sa rozhodnutia súdu v jeho veci, aj keď o to sťažovateľka nežiadala.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka požadovala za porušenie jej označeného základného práva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 130 000 Sk z dôvodu „že sa značne oslabila jeho právna istota, pričom práve súd by mal podľa zákona dbať o to, aby ochrana práv všetkých účastníkov v konaní, v ktorom prislúchajú určité úkony súdu, bola rýchla a účinná“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 18 Cb 194/97, a skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ako i podiel sťažovateľky na zbytočných priťahoch v roku 2001, ako to bolo konštatované pri hodnotení podľa kritéria správanie účastníka konania v časti II bode 2 nálezu, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovateľke sumu 9 342 Sk z dôvodu jej vzniknutých trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. E. P.. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 534 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky

v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ústavný súd priznal právnej zástupkyni sťažovateľky aj náhradu režijného paušálu za každý úkon po 136 Sk podľa § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2005